

DELHI IR TILLSONBURG, ONTARIO

Delhi miestelis su apie 400 gyventojų yra pietinėje Ontario provincijos dalyje, į šiaurę nuo Erie ežero, maždaug pusiaukelyje tarp Buffalo ir Vindzoro.

Pirmasis žinomas šios apylinkės lietuvis buvo Vilius Šneideris. Jau 1930-31m. tabako ūkiuose dirbo Juozas Dumša, Vincas Treigis-Treigys, Edvardas Pakėnas ir kiti lietuviai. 1932 m. Jonas Stanaitis ir J. Dumša pradėjo patys auginti tabaką, taip pat Julius Strodomskis, Mykolas Bliskis ir V. Treigis, o 1938m. Jonas Janušauskas ir Osvaldas Gutauskas jau pirko tabako ūkius. Tuo metu apylinkėje jau ūkininkavo C. Matelis, W. Bikus, J. Dadurka, W. Klemka, Br. ir A. Tamašauskai, Antanas Mažeika, St. ir R. Augustanavičiai. Julius Strodomskis bei V. Treigis dar 1982 m. gyveno Delhi miestelyje ir buvo aktyvūs lietuvių veikloje. Antrojo pasaulinio karo pradžioje Delhi apylinkėje jau gyveno apie šimtas lietuvių šeimų ir pavienių asmenų, kurių dauguma dirbo žemės ūkyje. Vasaros metu lietuviai ruošdavo gegužines, taip vadinamus "piknikus".

KLB. Po antrojo pasaulinio karo lietuvių skaičius Delhi apylinkėje žymiai padidėjo, ir pradėta kurti organizacijos. Tuo laiku didesniuose Kanados miestuose jau buvo bandoma organizuoti į Kanados Lietuvių Bendruomenę. 1950 m. gegužės 27-ąją sudaryta Delhi apylinkės "laikinis organizacinis komitetas" (LOK): pirm. Vincas Treigys, vice-pirm. Bendiktas Stonkus, sekr. Jonas Mikelėnas, išd. Stasys Kairys, kultūros ir org. reikalų ved. Vincas Ignaitis ir narys Vincas Andriulionis.

Šis Delhi apylinkės vykdomasis organas, kuris išaugo į KLB Delhi apylinkę, labai pagyvino lietuvių veiklą. 1983 m. XXVI Kan. Liet. Dienų leidinyje rašoma: "Nors tuo laiku visi buvome labai užimti savo tiesioginiais darbais ūkiuose, ypač vasarą, bet, turėdami daug energijos ir gerų norų, veikėme ir lietuviškame organizaciniame gyvenime." Pradėta rengti tautinių švenčių minėjimai, kurių programos papildymui pakviesti paskaitininkai iš didesniųjų lietuviškų kolonijų. KLB organizavo Vasario 16-osios, Kariuomenės Šventės, Birželio trėmimų, Motinos Dienos minėjimus, bei Kalėdų eglutės, Derliaus nuėmimo šventės, programas Tilsonburgo (Tillsonburg) radijo stočiai. Buvo ruošiami šokių vakarai, į kuriuos buvo kviečiami solistai, chorai, teatrai, ir tautinių šokių grupės iš Toronto ir Hamiltono. Iš parengimų buvo gaunama šiek tiek pelno, kuris buvo naudojamas vietos organizaciniams ir švietimo reikalams; aukota Tautos Fondui.

Didžiausias **renginys** buvo Kan. liet. katalikų vaikų kongresas, suruoštas 1961 m. Delhi liet. Šv. Kazimiero par. klebono dr. J. Gutausko iniciatyva. Bendruomenės globoje išaugo Delhi liet. mokykla (žr.) ir su pertraukomis išsilaikė apie 20 metų.

1978 m. Delhi rajone dr. Laszlo Pandy pastangomis įkurta etninių kultūrų grupių draugija "Multicultural Heritage Association of Norfolk County". Joje be pertraukos iki 1998 m. Delhi apylinkei atstovauja Jonas ir Birutė Lukšiai. Kiekvienais metais ruošiamas "Heritage Day". Kasmet programą atlieka skirtingų tautybių grupės (jų Delhi apyl. yra 31). Publikos būna 3,500-4,000 žmonių. Hamiltono liet. taut. šokių grupė "Gyvataras" (žr.) ir Toronto liet. taut. šokių grupė "Atžalynas" (žr.) sėkmingai šoko šiame parengime 1988 ir 1991m., Delhi lietuvių pakviesti. Vietiniai liet. taip pat suruošdavo parodėlę ir parduodavo liet. maistą. Gan didelės sumos iš maisto pardavimo gautų pinigų dvejus metus iš eilės nepriklausomyės atgavimo laikotarpiu buvo pasiūstos Lietuvos laisvinimui paremti.

1997 m. veiklą aprašė tuometinė KLB Delhi apyl. pirm. Teresė Pargauskienė: "Kasmet stengiamasi rengti birželio 14-osios trėmimų minėjimą", "dalyvaujame apylinkėje vykstančiuose daugiakultūrinės organizacijos renginiuose, ruošiamės liet. parodėlę. Su tautiniais rūbais ir Lietuvos vėliava dalyvaujame Tautybių ir taip pat Derliaus šventės paraduose Delhi miestelyje". Rengiami trėmimų į Sibirą, Tautos šventės ir Kariuomenės šventės minėjimai bei Motinos Dienos minėjimai, taip pat Naujų Metų sutikimai. Apyl. veikla ir naujienos pranešamos "Tėviškės Žiburių" laikraščiu. Kaip ir anksčiau, visi susirinkimai bei minėjimai vyksta Šv. Kazimiero parapijos patalpose po iškilmingų Mišių.

"Savo kukliu darbu stengiamės čia išlaikyti lietuviškumą ir padėti Lietuvai", -rašo Delhi lietuviai 34-tųjų Kanados Liet. dienų leidinyje. 1999 m. apylinkės lietuviai, kaip visuomet, dalyvavo daugiakultūriniame festivalyje su parodėle, kurią padėjo ruošti jauna lietuvaitė S. Comeau. Buvo pakviesta Hamiltono "Gyvataro" tautinių šokių grupė pasirodymui, ir Delhi lietuviai dalyvavo tautybių eisenoje. Buvo suorganizuoti Vasario 16-osios, Kovo 11-osios, trėmimų į Sibirą paminėjimai, Tautos Šventė. Apylinkės lietuviai išsiuntė virš 1,000 laiškų Kanados parlamentarams, prašydami juos paremti Lietuvos įstojimą į NATO organizaciją.

KLB apylinkės pirmininkai: Vincas Treigys (1950), Vincas Ignaitis (1951-54), Mečys Norkus (1955), kun. K. Rickus (1956), Alf. Rudokas (1957, 1968), Ant. Aleliūnas (1958), Petras Augaitis (1959, 1965), B. Bačiūnas (1960), V. Miceika, Stepas Jakubickas (1961, 1967, 1970-71, 1974-75), St. Kairys (1962-63, 1972, 1973), Benas Stonkus (1964), dr. Br. Povilaitis (1966), Pr. Žilvitis (1969), Agota Ratavičienė (1976-77, 1992-95), Birutė Vytienė (1986-87), Jonas Lukšys (1982-85), Stasys Beržinis (1978-79, 1980-81, 1988-1991), vėliau iš Lietuvos imigravusi Teresė Pargauskienė (1996-).

Organizacijos: (žr. atskirai): Tilsonburgo liet. ūkininkų klubas, Delhi-Tilsonburgo Lietuvių Kat. Moterų Draugija, Šauliai (Didž. Lietuvos Kunigaikščio Gedimino kuopa), Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio skyrius, medžiotojų klubas "Vilkas", jaunimo grupė "Palanga", skautai ir skautės. Trumpai veikė 1958m. įsteigta tautinių šokių grupė, kurios mokytojai buvo L. Racevičius, D. Norkienė, Z. Augaitienė, muzikantas M. Norkus.

Parapijos. Šv. Kazimiero par. (žr.)

Mokyklos. žr. "Delhi lietuvių mokykla"

Biblioteka: Bendruomės pastangomis 1961 m. įsteigtas knygynas; jo vedėjas buvo Vl. Miceika, jam padėdavo Domas Žiogas. Nuo 1994 m. vedėja yra Anelė Klemkienė. Knygynas turi apie 500 knygų; jų daug suaukojo vietos gyventojai ir kasmet buvo perkama dar naujų knygų. Finansais knygyną rėmė ir kitos organizacijos bei pavieniai asmenys.

Statistika. 1960 m. Lietuvių Dienų leidinyje rašoma, kad Delhi apylinkė turėjo apie 200 narių, 1961m. Lietuvių Dienų leidinyje priskaičiuota apie 100 liet. šeimų. 1981 m. apylinkėje tada buvo apie 200 liet. kilmės asmenų, iš jų "apie 100 remia liet. veiklą, skaičius mažėja". Kadangi Delhi apylinkėje nėra aukštųjų mokyklų, gimnaziją baigęs jaunimas išvažiuoja į didmiesčius mokytis ir tenai pasilieka dirbti. 1984 m. apylinkėje gyveno 200 lietuviai, jų "aktyvumo procentas" buvo 35%. 1996 m. Delhi-Tilsonburgo apyl. turėjo 95 narius.

Šv. Kaz. liet. par. - pirm. dešimtmečio ist., p.28, p.93-94; VII LD p.78; VIII LD, p.51-52; XXVII LD; XXXIV LD; XXVI LD; Teresės Pargauskienės pateiktas KLB pirmininkų sąrašas, sudarytas naudojant senas protokolų knygas; Jono Lukšio pateiktos žinios, 1998; TŽ 1999.V.18; Kan. Liet. Archyv. dokum. 16-O.II.32; nuotraukos archyve, 103-Fto.; anketos duomenys, pateikti 1984m. KLB suvaž., 16-O.II.19; pranešimas 1999m. KLB suvažiavime, archyv. dokum. 16-O.II.